

Aastaaruanne 2013

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.01.2013)	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Rapla maakond	36013	26	6	32

Üldkasutatavate raamatukogude arv

Rapla maakonna raamatukoguvõrk koosneb 26 munitsipaalraamatukogust, millest üks on maakonna keskraamatukogu, üks valla keskraamatukogu - Märjamaa Valla Raamatukogu, millel on kuus haruraamatukogu. Kokku pakub teenust 32 raamatukogu. Välisteeninduspunkt töötab Vigala valla Kivi-Vigala raamatukogu juures.

1. Põhilised tegevussuunad

2013. aasta oli kultuuripärandi aasta ja sellest olid kantud raamatukogude tegemised. Tähistati pärandkultuuri aastat ja kohalik kogukond tegi omavahel tihedat koostööd: korraldati üritusi, keskenduti ajaloolise ning koduloolise info kogumisele, säilitamisele ja vahendamisele.

Kasvanud on raamatukogude omavaheline koostöö maakonnas teavikute soetamisel ja raamatukogude vahelises laenutamises.

U3-le üleminekuga ja töösse rakendamisega seonduvaid probleeme on välja toonud enamik raamatukogusid.

Rapla Keskraamatukogu õuealal avati 2013. aastal Andres Ehini mälestuseks pingikobar. Pingiprojekti eestvedaja oli raamatukogu, koostööd tehti kolmanda sektoriga. Hea nõu ja toetus tuli Rapla vallavalitsuselt. Raamatukogu tähistas oktoobris asutuse 110. sünnipäeva, novembris toimus pärandkultuuriaasta raames loeng Raplamaa mõisatest. Lastetöös käivitus suvelugemise projekt.

2014. aastal on raamatukogutöötajatel oluline osaleda aruteludel, mis puudutavad haldusreformi ja raamatukogude võrku omavalitsuses ja maakonnas tervikuna.

Liikumisaasta 2014 on Kultuuriministeeriumi teema-aasta projekt, mille elluviimisel saavad info vahendajana ja inimeste liikuma innustamisel osaleda ka raamatukogud.

2014. aasta peamise töösuunana on välja toodud individuaalne töö ja lähenemine lugejale, et õppida tundma tema huvisid, teavitada teda uutest trükistest, kutsuda teda osalema raamatukogu ettevõtmistes. Lastetöös alustame koostööd maakonna raamatukogudega projektis „Suvelugemine“.

Rapla Keskraamatukogul on 2014. aastaks planeeritud ERR-i digiarhiivist kodulooliste salvestiste otsing, tellimine ja valminud DVD-de lisamine raamatukogu andmebaasi.

Kavas on koduteeninduse vajalikkuse välja selgitamine, e-raamatute ja e-ajakirjade andmebaaside jätkuv tutvustamine ning haljastustustööde läbiviimine raamatukoguhuone esisel platsil.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid ja nõukogud

Märjamaa Valla Raamatukogu muutis järgmiseid dokumente: põhimäärus (Märjamaa Vallavolikogu määrus nr 104 19.03.2013); kasutamise eeskiri (Märjamaa Vallavolikogu määrus nr 112 21.05.2013) ja töökorralduse reeglid (direktori kk nr 1-4/2, 22.02.2013). Kohila raamatukogu viis läbi töökeskkonna riskianalüüsi.

Raamatukogu tegevus on välja toodud Kehtna, Kohila, Kaiu, Kärü, Vigala valdade arengukavadest. Kaiu valla raamatukogude kohta käiv on „Kaiu valla arengukavas 2012-2018,“ mille leiab valla kodulehelt www.kaiu.ee. Vigala valla arengukavas aastateks 2012-2017 on ette nähtud Kivi-Vigala raamatukogu laiendamine, projekt on koostamisel ja esitamise tähtajaks on veebruar 2014. Rapla valla arengukavas on Alu raamatukogu rekonstrueerimine lähiajal, plaanis on ehitada Kuusikule uus hoone, kus oleksid lasteaed, Kuusiku raamatukogu ja päevakeskus. Kärü valla arengukavas 2006-2016 on raamatukogu kultuurirubriigi tegevuste all ära toodud tugevusena.

Rapla Keskraamatukogus lõpetati kokkuleppeliselt kolmepoolne kollektiivleping Rapla Kultuuritöötajate Ametiühingu Liidu, Rapla Keskraamatukogu ja Rapla Vallavalitsuse vahel.

Tasuliste teenuste hinnakiri sai Rapla valla raamatukogudes fikseeritud Rapla Vallavalitsuse määrusega ühise dokumendina - „Rapla valla raamatukogude poolt osutatavate eriteenuste eest võetava tasu suurus“.

Nõukogud on olemas 9 raamatukogu juures. Raamatukogude tööd arutatakse vallavolikogu haridus- ja kultuurikomisjonides ja nõukogude tegevuse tulemuslikkust hinnatakse tagasihoidlikuks.

Rapla Keskraamatukogu Nõukogu käis koos kolmel korral, arutati raamatukogu kasutamise eeskirja muutmist, 2013. aasta sündmusi ja 2014. aasta eelarvet.

2.2 Eelarve

Põhieelarve	Seisuga 31.12.12. €	Seisuga 31.12.13 €	Muutus %
Eelarve kokku	916,717	973,825	6%
sh keskraamatukogus	216,172	227,797	5%
Personalikulu	524,012	578,715	10%
sh keskraamatukogus	137,983	155,777	13%
Komplekteerimiskulu	188,770	193,591	3%
sh OV-lt	130,432	135,571	4%
sh riigilt	57,557	57,617	0%
sh keskraamatukogu	38,367	36,643	-5%
sh OV-lt	27,456	25,888	-6%
sh riigilt	10,911	10,755	-1%
Infotehnoloogiakulud	32,914	32,112	-2%
sh keskraamatukogu	5,830	6,597	13%

Jookseveelarve suurenes maakonnas 6%. Suurim tõus põhieelarvest, 10%, oli töötajate osas. 2013. aasta neljandas kvartalis taastati raamatukogutöötajate 2008., 2009. ja 2010. aastal vähendatud töötasud.

Komplekteerimiskulud maakonnas moodustasid jookseveelarvest 20%, keskraamatukogus 16%. Rapla maakonnas eraldasid seitse omavalitsust kümnest tavakohaselt 2/3 ehk 70% teavikute komplekteerimissummast. Komplekteerimiskulude vähenemine on seotud teeninduspiirkondade elanike arvu vähenemisega.

Rapla Keskraamatukogu sai riigilt 10 755 eurot ja Rapla vallalt 25 888 eurot (71% komplekteerimissummast).

Infotehnoloogiale tehtud kulutused maakonnas summas 32 112 eurot moodustasid põhieelarvest 3,3%, keskraamatukogus 2,9%. Rapla Keskraamatukogu infotehnoloogia kulu 767 eurone tõus kulus kallinenud Microsoft Office litsentside hankimisele.

Investeeringuid tehti maakonna kolmes raamatukogus kogusummas 32 333 eurot, vt p. 2.5 ja 2.6.

Annetustest, toetustest ja tasulistest teenustest laekus maakonna neljale raamatukogule eelarvesse kokku 5257 eurot. Käru raamatukogu sai jätkuvalt annetajalt teavikute ostmiseks toetust.

Rapla Keskraamatukogu eelarvesse lisandus Raplas elanud rahvusvaheliselt tuntud kirjaniku ja tõlkija Andres Ehini mälestuse jäädvustamiseks toetusi projektidelt kokku 1900 eurot, annetustega koguti 1515,98 eurot. Toetuste ja annetuste abil valmis Andres Ehini nimeline pingikobar.

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Summa
Kabala raamatukogu, Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp „Contra“	mai 2013	100 €
Kabala raamatukogu, Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp “ Gerly Karu”	august 2013	150 €
Käru raamatukogu, Eraannetus „Teatmekogu ja perioodika”	aasta 2013	411€
Valtu raamatukogu, Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp “Valtu seltsimaja ja Valtu Raamatukogu 90”	Oktoober – detsember 2013	100 €
Järvakandi raamatukogu , Ettevõtluse Arendamise SA	2013 aasta	24 765 €
Rapla Keskraamatukogu, Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp R.Thomase näitemäng "Kaheksa armastavat naist"	oktoober- detsember 2013	250 €
Rapla Keskraamatukogu, Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp“Andres Ehini pink”	märts - juuni	1000 €
Rapla Keskraamatukogu, HMN “Andres Ehini pink”	veebruar -mai	500 €
Rapla Keskraamatukogu, Rapla valla kultuuriprojekt “Andres Ehini pink”	märts - mai	400 €
Rapla Keskraamatukogu, annetused“Andres Ehini pink”	veebruar - märts	1,515.98 €

Toetused projektidelt võimaldasid kirjandusürituste läbiviimist, näituste korraldamist, näidendi etendamiseks vajalike dekoratsioonide valmistamist, stažeerimist ja mälestuspingi valmimist.

2.3 Struktuur

2013. aastal Rapla maakonna raamatukogude võrgus olulisi muutusi ei toimunud. Osalise tööajaga töötasid Vahastu, Inglise (koosseis 0,5) ja Kuimetsa (koosseis 0,75). Lahtiolekuaegu muutsid: Inglise (vähenes koosseis), Raikküla (muutus asukoht). Märjamaa Valla Raamatukogu koosseisu kuuluvad struktuuriüksustena 6 haruraamatukogu: Haimre (0,5 koosseisuga), Laukna (0,6 koosseisuga), Sipa (0,6 koosseisuga), Teenuse (0,5 koosseisuga), Valgu (2x 0,5 koosseisuga töötajat) ja Varbola (1,0 koosseisuga). Lahtiolekuaegu korrigeeriti kõigis haruraamatukogudes (Märjamaa VV korraldus 22.01.2013 nr 66), seega pikenes haruraamatukogudes lahtiolekuaeg kokku 13 tunni võrra nädalas. 6 raamatukoguhoidjat töötab summeeritud tööajakava järgi. Haimre, Laukna, Sipa ja Teenuse haruraamatukogud on avatud kolmel päeval nädalas. Töötajate puhkuste ajal on haruraamatukogud suletud. Valgu haruraamatukogus on kahe töötajaga võimalik puhkuse ajal raamatukogu hoida avatult kolmel päeval nädalas.

2013. aastal oli maaraamatukogu keskmiselt avatud 232 päeva. Ühe töötajaga külaraamatukogudel ei ole puhkuste ajal asendajaid ja need on sellel ajal suletud.

Kohalikud omavalitsused peaksid leidma võimaluse tagada raamatukogude lahtiolek raamatukoguhoidjate täiendkoolituse ja puhkuse ajal.

Rapla Keskraamatukogus viidi läbi lugejate küsitlus raamatukogu suviste lahtiolekuage kohta. Ligi 72,5% vastajatest olid nõus, et raamatukogu on suletud laupäeviti ja 81,6% ei takistanud see raamatukoguteenuse kättesaamist. 80,8% vastanutest soovis suvel raamatukogu varasemat avamist. Küsitluste tulemustest lähtuvalt kinnitati eelmisel suvel raamatukogu lahtiolekuajad.

Rapla Keskraamatukogu oli 2013. aastal avatud 291 päeva, 46 tundi nädalas: E – R 11–19 ja L 10 –16. Suvine lahtiolekuage 10–18 ja L, P suletud. Raamatukogu oli suvel laupäeval ja pühapäeval suletud alates jaanipäevast kuni augusti lõpuni, millele lisandus üks avatud laupäev nii juulis kui augustis.

2.4 Personali juhtimine ja areng

Kehtna vald vähendas II poolaastal Inglise raamatukogu koosseisu 1,0-lt 0,5-le. (põhjendus: teeninduspiirkonna elanike arv ja töötaja töökoormus on vähenenud). Töölt lahkus erialase haridusega töötaja ja uus töötaja alustas kutseõppe koolitust.

2013. aastal taastati 2009. aastal vähendatud töötasu Märjamaa valla asutuste töötajatel 100%- liselt. Lähtuvalt sellest on raamatukogu töötajate töökoormus taas täiskohaga töötajal 40 tundi nädalas.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest 2013

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse pikkus)	Raamatukogu-hoidjate arv, kes osalesid täienduskoolitusel	Koolituseks kulutatud
Alu raamatukogu	6	31	2	165
Eidapere raamatukogu	1	6	1	75
Hageri raamatukogu	5	25	2	160
Hagudi raamatukogu	2	12	1	75
Inglise raamatukogu	3	12	1	50
Juuru raamatukogu	4	21	1	75
Järlepa raamatukogu	1	8	1	50
Järvakandi raamatukogu	16	44	3	188
Kabala raamatukogu	2	12	1	75
Kaiu raamatukogu	4	15	1	129
Keava raamatukogu	6	48	1	110
Kehtna raamatukogu	2	12	1	181
Kivi-Vigala raamatukogu	1	6	1	116
Kodila raamatukogu	1	6	1	75
Kohila raamatukogu	12	274	7	1237
Kuimetsa raamatukogu	2	7	1	50
Kuusiku raamatukogu	7	24	1	80
Käru raamatukogu	5	26	1	135
Lelle raamatukogu	2	14	1	100
Märjamaa valla raamatukogu	6	42	12	850
Purku raamatukogu	1	6	1	50

Raikküla raamatukogu	2	12	1	50
Vahastu raamatukogu	1	6	1	95
Valtu raamatukogu	3	86	2	194
Vana-Vigala raamatukogu	4	21	1	75
Rapla Keskraamatukogu	12	251	8	1887

Maaraamatukogudel oli eelarves koolituseks keskmiselt 173 eurot, 80 eurot raamatukoguhoidja kohta. Rapla Keskraamatukogul on raamatukoguhoidja kohta eelarves 145 eurot.

Koolituse teema	Korraldaja	Osavõtjate arv
Turundus raamatukogus ja juhtimise tasandid, koolitaja Triin Soone, Eesti Lastekirjanduse Keskuse direktor	Kohila raamatukogu Rapla keskraamatukogu	18
Arvutikoolitus: igapäevane arvutihooldus, arvuti puhastamine, viirustõrje, veebilehitsejad, kuulutuste tegemise keskkonnad, koolitaja Peeter Linnamäe	Rapla Keskraamatukogu	24
Turundus ja kommunikatsioonikoolitus, koolitaja Birgit Kermes	Rapla Keskraamatukogu	18
”e-rahvusraamatukogu tuleb külla”. Rahvusraamatukogu tutvustab e- raamatuid ja e-kasutamist	Rahvusraamatukogu Rapla Keskraamatukogu	40
Täiskasvanud õppijate suvekool: kes ta on täiskasvanute õppija? Lektor Ave Kala	ETKA Andras Rapla Keskraamatukogu	11
Fotograafia suvekool	Tartu Rahvaülikooli koolituskeskus	1
Teenuste turundamine ja suhtekorraldus raamatukogus	ERÜ	2
Raamatukogu kui noortekeskus	Tallinna Keskraamatukogu	1
Artikli Marc21: koolitus rahvaraamatukogudele	ERÜ	5
Raamatukogu, kui kultuuripärandi kandja	Eesti Rahvusraamatukogu	2
Väärtustades oma rahva kultuuripärandi lugu	Rahvakultuuri Keskus	3
Maaraamatukogude suveseminar	ERÜ	4
Tööõigus 2013	Stokmann Koolitus	1
WordPress kodulehe koolitus	KehaMeeleKool OÜ	1
Esmaabi koolitus	Tööinspeksioon	1
Tööõnnetus ja kutsehaigus. Tekkepõhjused, ennetamine, tagajärjed.	Tööinspeksioon	1
Leia mind internetist	Kohila Koolituskeskus	1
Rahvaraamatukoguhoidjate suveakadeemia	TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia	1
Klienditeeninduskursus raamatukogutöötajatele	Reiting Koolituskeskus	2

Väikeettevõtjate esindajate töötervishoiu-ja tööhutuskoostöö.	Tööinspeksioon	1
Eesti Punase Risti esmaabikursus	Eesti Punane Rist Raplamaa Selts	1

2013. aastal kasutati aktiivselt väljaspool maakonda pakutavaid koolitusvõimalusi Eesti Rahvusraamatukogus, Eesti Lastekirjanduse Keskuses ja Rahvakultuuri Arenduskeskuses.

2.4.2 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Ettekannetega esinesid:

Rita Merekivi Järvakandi Raamatukogu – kirjanduslikud ettekanded

Evi Toomi Järlepa Raamatukogu – ettekanded kirjanduslikus õpiringis

Ave Kusmin Märjamaa VRK - raamatukogu andmebaasid

Ede Talistu Märjamaa VRK - raamatukogu roll ja teenused

Kristel Murel, Kaja Kivisaar, Tiina Talvet, Taimi Jürgens, Ingrid Teder – kirjanduslikud ettekanded

Tiina Talvet - ettekanne ERÜ kogude toimkonna ja ERÜ rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma seminaril

Katrin Niklus – õpiring ja vabahariduslik tegevus raamatukogus

2.4.3 Maakonnaraamatukogu osa koolituse korraldamisel

Oleme lähtunud koolituste korraldamisel vajadusest ning muutuvatest olukordadest ja pikaajalisi koolitusplaane ette ei tee. 2013. aastal võtsime sisse viis koolitust, korraldasime ise viis seminar-nõupidamist ja ühe õppesõidu. Erialases täienduskoolituses oli tähelepanu suunatud tarkvara U3 juurutamisele ja kirjanduse tundmisele. Koolitustundide maht oli kokku 12 tundi.

Seminar-nõupidamistel käsitletud teemad:

- kirjandusalased loengud ja ettekanded kaasaegsest kirjandusest: Krista Kaer (TEA kirjastus), Maire Liivamets (Rahvusraamatukogu), Elle-Mari Talivee (Tuglase muuseumi teadur)
- dokumendihaldus: ametikiri, e-kiri, tüüpilised vead: Irma Kirst
- U3-le üleminekuga seonduv ja töö tarkvaraga: Ele Kiisk, Kaja Kivisaar

Jätksid 2012. aastal alustatud praktikaprojektid. Rapla Keskraamatukogu ja Märjamaa Valla Raamatukogu töötajad vahetasid töökohad (6 osalejat). Töökogemusi käidi vahetamas Võru maakonna Keskraamatukogus (5 osalejat). Maaraamatukogude aruannetest nähtub, et maakonna keskraamatukogus toimuv koolitus on jätkuvalt raamatukogutöötajatele kõige kättesaadavam.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Üks raamatukogutöötaja lõpetas TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia info-ja dokumendihalduse eriala, Tartu Ülikooli bakalaureuseõppes õpib kolm raamatukogutöötajat ja kaks Tallinna Ülikooli infoteaduste erialal.

Rahvusraamatukogu kutseõppes on õppimas kolm inimest. Kutsekoolituse eest maksab tööandja ja summa on planeeritud raamatukogude eelarvesse (2013. a. 220 €). Rapla Keskraamatukogu üks töötaja õpib arvutivõrkude erialal Kehtna Majandus- ja Tehnoloogiakoolis.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Maavanema tänukirja pälvis Mariina Madisson Lelle Raamatukogust.

Valla tänukirjad said: Maie Kalmiste Kehtnast, Rita Nuiamäe Hagudi ja Ilvi Laidna Alu raamatukogudest.

Järvakandi raamatukogu juhataja Rita Merekivi oli aasta maaraamatukoguhoidja 2013 nominent. Teda tunnustati kohaliku omavalitsuse tänukirjaga näituse „Minu Klaas 2013“ korraldamise eest, ta oli Kultuurkapitali 2013 aastapreemia laureaat ja talle omistati Naiskodukaitse Liiliaristi IV klass.

Kohila ja Purku raamatukogude töötajad Ludmilla Anvelt ja Rael Padjus olid tänavu Raplamaa aasta õppija nominendid. Kohila raamatukogu pärjati Raplamaa aasta koolitussõbralikuma organisatsiooni tiitliga.

Rapla Keskraamatukogu oli Rapla Maavalitsuse tunnustuse „Raplamaa Aasta Tegu 2013“ nominent.

Rapla Keskraamatukogu töötajate tänukirjad:

Kultuuriministeeriumi tänukirja pälvis teenindusosakonna juhtaja Kaja Tammar;

Rapla Maavanema tänukirja said Tiina Talvet, Taimi Jürgens, Urve Ellandi;

Rapla Vallavalitsuse tänukirja said Väino Pärnoja, Katrin Niklus, Kaja Kivisaar, Õie Paaslepp;

Rapla Keskraamatukogu juhataja tegevuse tunnistas Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspergrupp aastapreemia vääriliseks.

Ettepanekud, millised teemad vajaksid riiklike ülesannete täitmisel koolitust.

Tehti järgmiseid ettepanekuid:

„Kuidas kujundada raamatukogude positiivset mainet internetimaailmas“.

Koolitust soovitakse internetiresursside kasutamise osas (millist riist-ja tarkvara see nõuab?).

Rahvaraamatukogud vajavad neile pandud ülesannete täitmiseks (avalik teave, e-riik jne.) spetsiaalset riiklikku programmi, mis kindlustaks raamatukogud kvaliteetse internetiühenduse ja riistvaraga.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

2.5.1 Haldustegevuse üldiseloostus. Raamatukogu ruumid ja asukoht

2013. aastal kolis Raikküla valla Raikküla raamatukogu Avatud Noortekeskusesse. Uus asukoht on külastajatele soodne, asub esimesel korrusel, kõrval on kauplus ja bussipeatus. Raamatukogu põrandapind ei suurenenud, paranesid olme-ja töötingimused.

Alustati Kehtna raamatukogule vajaminevate ruumide renoveerimist Kehtna Põhikooli hoones. Kehtna raamatukogu ehitustööd peavad lõppema 2014. aasta juulis. Kaiu valla Vahastu raamatukogu saab uue ruumi rahvamajja 2014. aasta algul. Mõlema raamatukogu töötingimused muutuvad paremaks.

Remondid ja renoveerimised: Juuru raamatukogus uuendati lugemissaali valgustust. Järvakandi raamatukogu sai regionaalsete investeeringutoetuste programmi Ettevõtluse Arendamise SA (EAS) toetusel uued aknad, mille kogumaksumus oli 24 765 eurot. Kohila raamatukogule osteti inventari summas 3050 eurot, paigaldati õuealale valvekaamerad maksumusega 4070 eurot. Sipa haruraamatukogus uuendati küttesüsteem ja valgustus. Ruumide laiendamist või remonti vajavad: Rapla Keskraamatukogu, Alu, Eidapere, Hagudi, Hageri, Juuru, Kärü, Purku, Valtu raamatukogud ja Märjamaa Valla Raamatukogu haruraamatukogud: Laukna, Teenuse, Haimre.

Rapla Keskraamatukogu õuealal toimuva salvestamiseks paigaldati turvakaamera.

Raamatukogu vajab endiselt ruumiprobleemide lahendamist. Lasteala on kitsas, hubaseid lugemiskohti ei ole võimalik ruumipuudusel tekitada, liikumispuudega külastajatel on raskendatud majja sissepääs ja neil puudub ligipääs lugemisaali.

2.6 Raamatukogu arendustegevused

Vahastu, Kodila, Vana-Vigala raamatukogud soetasid uue arvuti. Kivi-Vigala raamatukogule osteti A4 värvibürookombain Aficio SPC240SF, hinnaga 235 eurot.

2013. aastal uuendati Kohila raamatukogu infotehnoloogilist keskkonda: laenutusosakonda renditi kaks Dell Optiplex 3011 arvutit, osteti tšekiprinter ja võõtkoodiluger. Et U3-le üleminek oleks sujuvam, vahetati vanad arvutid uute ja kiiremate vastu.

Interneti püsühendus paranes Kabalas, Lauknal. Wifi leviala puudub Varbola haruraamatukogus.

IT riistvara on vananenud Järvakandi, Kuimetsa, Inglise, Kaiu, Kärü, Lelle raamatukogudes ja Märjamaa Valla Raamatukogu haruraamatukogudes. Kaiu raamatukogu: "... suur probleem on vanad ja aeglased arvutid. Igal hommikul kulub tööpäeva algusest kuni 30 minutit, enne kui töötaja arvuti normaalselt tööle hakkab".

Juuru, Kaiu, Raikküla valla raamatukogud toovad probleemina välja infotehnoloogia hooldamisega (IT tugi) seonduvat.

Kasutajate käsutuses on maakonnas 82 arvutit, mille keskmine vanus on 8 aastat, st. enamuse arvuteid on soetatud 2004.-2006. aastal, operatsioonisüsteemiks Windows XP. Töötajate kasutuses olevate arvutite keskmine iga on 6 aastat. Arvutipark on vananenud ja ei rahulda kasutajaid ega töötajaid.

2013. aastal on e-lugereid olemas: Eidapere, Hagudi, Kärü ja Rapla raamatukogudel. Esialgu kasutatakse neid lugejatele tutvustamise eesmärgil, saamaks tagasisidet huvi ja hoiakute suhtes. Kärü raamatukogu sisestas lugerisse kultuurilehtede e-väljaanded. Rapla Keskraamatukogus osteti kaks arvutit töötajatele, kolm arvutit AIP-i ja kohaviiteprinter. Arvutivõrgu uuendamiseks vahetati kaableid. Printimise probleem lahendati TP-LINK USB Print Server (2tk) ja TP-LINK LPT Print Serveri ülespanekuga.

Tuuakse välja, et U3-le üleminek 2013. aasta sügisel on kaasa toonud palju probleeme igapäevases töös. Probleemid on laenutusmoodulis, komplekteerimismoodulis, statistiliste andmete saamisel jne. Ebamugav on registreerida perioodikat, ei näe teavikute kasutamist maakonnas ja ei saa eksimusi parandada. Rapla maakond ei ole saanud toimima RVL-i. Töö U3-ga võtab palju aega ja klikke. Probleemidest on teavitatud U3 arendajaid, kuid märkimisväärseid tulemusi ei ole saadud.

2.7 Raamatukogude koostöö

Töö koordineerimine ja koostöösuhted

Rahvusvahelisel tasandil. Rapla Maavalitsuse kultuuritöö spetsialisti Age Tekku ettevõtmisel korraldati 12-le maakonna raamatukogutöötajale õppereis Soome, kus tutvuti Nurmijärvi valla ja Helsingi raamatukogude tööga. Rapla Keskraamatukogust osales kaks töötajat.

Riiklikul tasandil. Koostöö toimus ERÜ-ga. 8 raamatukogutöötajat võttis osa Eesti raamatukoguhoidjate 10. kongressist, ERÜ maaraamatukogude sektsiooni suveseminaril osales 4 ja rahvaraamatukogude seminarlaagri töös 2 inimest. Koostööpartneritena tuleb ära märkida Lastekirjanduse Keskust, ERÜ-d, Eesti Rahvusraamatukogu.

Koolituste ja ürituste tegemisel jätkus koostöö ETKA Andrasega (TÕN-i nädal, täiskasvanud õppijate suvekool), Läänemaa Keskraamatukoguga (muinasjutufestival).

2013. aastal tegi Rapla Keskraamatukogu näituste osas koostööd Soome Instituudiga, Paberimuuseumiga, Adamson Ericu muuseumiga.

Kohalikul tasandil. Maaraamatukogud teevad vastastikku kasulikku koostööd kohaliku kooliga, lasteaiaga, rahvamajaga ning piirkonnas tegutsevate kultuuriseltsidega. 18 raamatukogu märgivad oma kokkuvõtetes toimivat koostööd vabahariduslike liikumistega kogukonnas. Inglise raamatukogu tõstab esile head koostööd MTÜ Inglise Arendusseltsiga, eakate klubiga ning naiste käsitööringiga. Kärü raamatukogu teeb koostööd Kärü Heade Tegude Muuseumi rahvaga

kodulooliste materjalide kogumise osas. Koostööd koduürijatega hindavad: Järvakandi, Kodila, Juuru, Kohila, Purku raamatukogud.

Rapla Keskraamatukogu ettepanekul toimusid koostöö arutelud Rapla kahe gümnaasiumiga. Aruteludel osalesid koolide juhtkond, eesti keele ja algklasside õpetajad, raamatukogu poolt asutuse juhataja ja lastetööspetsialist. Lepiti kokku koostöö põhipunktides. Koostöö hooldekeskuse, täiskasvanute gümnaasiumi, kunsti- ja muusikakoolide ning –stuudiotega, lasteaedadega ja kultuurikeskusega väljendus ühistes üritustes. Rapla vallavalitsusega korraldati raamatukogus kaks korda aastas uute vallakodanike vastuvõttu, kus toimus „Las laps loeb“ raamatu ja valla meene „Rapla põnn“ üleandmine.

Teenindusosakonna juhataja osales kooliõpilaste maakondliku luulevõistluse žürii töös.

Maakonna keskraamatukogu roll. Keskraamatukogu lähtub oma töös kohalike omavalitsustega Rahvaraamatukogu seadusest §5 (4). Maakonna keskraamatukoguna komplekteerime (aluseks hankeleping) 31 raamatukogule teavikud, koordineerime kodulooandmebaasi loomist ja pidamist; aruandluse korraldamist ja tegevuse analüüsimist; täienduskoolituse ja nõustamise korraldamist. 2013. aastal nõustasid ja osutasid keskraamatukogu töötajad maakonna raamatukogudele praktilist abi kohtadel 30 korral (inventuuride juhendamine, kogude paigutus ja puhastamine, uue töötaja väljaõpe, U3 üleminek jne.). 14 korral nõustati omavalitsusi ja arutati raamatukogusid puudutavaid küsimusi (kooli-ja raamatukogu koostöö, uue hoone projekteerimine, raamatukogu asukoht ja rahastamine jne.).

Sisekommunikatsiooniks maakonna raamatukogudega kasutame infolehte, mis asub Google keskkonnas. Kõik raamatukoguhoidjad on saanud väljaõppe ja oskavad seda kasutada.

3. Kogud

3.1 Komplekteerimise põhimõtted (tasakaal) ja uuendused (sh e-teavikud)

2013. aastal osteti Raplamaa rahvaraamatukogudesse teavikuid 193 591 euro eest, 2012. aastal 188 770 euro ja 2011. aastal 185 054 euro eest. Komplekteerimissumma suureneb tänu sellele, et vallad on leidnud võimalusi teavikute hankimiseks raha juurde anda – 2012. aastal keskmiselt 3,6 eurot elaniku kohta, 2013. aastal 3,8 eurot. Riik toetab endiselt 1,6 euroga elaniku kohta. 2013. aastal oli Raplamaal teavikute ostmiseks ühe elaniku kohta kokku 5,4 eurot.

Teavikute hinnad tõusevad, eelarved ei jõua järele. Aasta-aastalt jõuab maakonna raamatukogudesse vähem uusi raamatuid. Kui 2011. aastal osteti 15 163 eksemplari ja 2012. aastal 14 066 eksemplari, siis 2013. aastal suutsime osta 13 634 eksemplari. Raamatukogu küllastajat huvitab uus, meediakajastusi saanud raamat, mis on kallis. Järelkomplekteerimine allahindlustelt pole lahendus, sest uut raamatut alla ei hinnata. Kõige suurem mure on väikeste raamatukogudega, kus komplekteerimissummad on väikesed. Kogu ringluse näitaja on sellistes raamatukogudes madal, ennekõike just seetõttu, et uut raamatut suudetakse osta vähe. Omavalitsused püüavad raamatukoguteenuse pakkumist ühtlustada ja eraldada väikestele kogudele elaniku kohta rohkem raha. Kui Raplamaal on keskmine omavalitsuse eraldus 3,8 eurot elanikule, siis maakonna väikseim kogu Vahastu (teeninduspiirkond 118) saab Kaiu vallalt 14,6 eurot elaniku kohta.

Kogudesse hangitud raamatutest oli 79% ilu- ja lastekirjandus. Eesti autorite teosed on lugejate eelistuses esimesel kohal ja lastekirjandust ei jäta ostmata ka väikesed raamatukogud, kus lapsi lugemas vaid mõned. Maakonna raamatukogud teevad tihedat koostööd lasteaedade ja koolidega (kaasavad õpetajad teavikute tellimisse,

tutvustavad uusi raamatuid-ajakirju nii õpetajatele kui lastele jne). Riigipoolse komplekteerimissummaga kaasnev ostunimekiri sisaldab peamiselt ilukirjandust, juhtisid tähelepanu mitmed raamatukogutöötajad.

Annetuste osakaal teavikute juurdetulekust on Raplamaal ca 15%. On kogusid, kus raamatukoguhoidja vahendab infot sellest, milliseid teavikuid kogusse oodatakse ja võtab vastu ainult neid ning on kogusid, kuhu võetakse vastu võimalikult palju pakutavast, sest komplekteerimissumma on ebapiisav. Annetuste puhul saab oluliseks ka raamatukogu füüsiline ruum - kui ruumi on vähe, siis tuleb annetuste vastuvõtmine eriti hoolikalt läbi mõelda.

Raamatukogud teevad komplekteerimisel vallasiseselt koostööd, et hankida valda võimalikult suur arv uusi teavikunimetusi ja neid omavahel vahetada.

Rapla Keskraamatukogul kulus 2013. aastal teavikute ostuks 36 643 eurot, sellest 6910 perioodika, 28 538 raamatute ja 1195 eurot auviste ning elektrooniliste teavikute jaoks. Riigilt sai Rapla KRK 10 755 ja Rapla vallalt 25 888 eurot (71% komplekteerimissummast).

Rapla vald rahastab teavikute ostmist hästi, 2013. aastal sai iga vallaelaniku kohta osta 3,8 euro väärtuses teavikuid. 77,9% komplekteerimissummast kulub raamatutele, ostetud raamatutest moodustab liigikirjandus 38%. Lasteraamatuid ostame vähemalt 2 eksemplari, koolide/õpetajate huvi korral alati rohkem. Teavikule, mille laenutamise järjekord on pikem kui 20 inimest, hangime võimalusel eksemplari juurde.

Uute teavikute hind tõuseb kiiresti, keskmine Rapla Keskraamatukokku ostetud raamat maksis 2011. aastal 10,6 eurot, 2012. aastal 10,8 eurot ja 2013 11,4 eurot. Annetusena täienes kogu 248 eksemplari raamatute, 13 auvise, 1 lauamängu ja 14 aastakäigu ajakirjandusega. Kustutati 1282 eks. raamatuid ja 64 aastakäiku ajakirju.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Rapla maakonnas komplekteeritakse (üksikute eranditega) trükiseid. E-raamatuid kogudesse ei hangita, sest puudub nende lugemis- ja laenutamiskeskond, küll aga tutvustatakse huvilistele võimalusi tasuta e-raamatute kasutamiseks.

Rapla Keskraamatukokku osteti 2527 eksemplari raamatuid (trükiseid).

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodikaväljaannete tellimiseks kasutatud summad on aasta-aastalt kasvanud: 2011. aastal 28 874 eurot, 2012. aastal 33 983 eurot ja 2013. aastal 37 789 eurot, samas on tõusnud ka perioodika hinnad. Raplamaa raamatukogutöötajad toovad välja, et lugejate huvi erinevate ajakirjandusväljaannete vastu suureneb pidevalt, turule tuleb aina uusi ajakirju/ajalehti, kuid raamatukogu suudab inimestele pakkuda väga piiratud valikut.

Rapla Keskraamatukogu perioodika tellimissumma 6910 eurot oli 2013. aastal märkimisväärselt suurem seetõttu, et hulk ajakirju telliti jooksvaks aastaks jaanuari algul (2012. a. 2654 eurot). Telliti 86 aastakäiku ajakirju ja 17 ajalehti.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

2013. aastal täienesid Rapla maakonna kogud 381 auvisega, neist annetati 56. Kuna enamik maakonna raamatukogudest ei saa pakkuda võimalust raamatukogus filme vaadata/muusikat kuulata, siis hangitakse auviseid vähe ja väga valikuliselt.

Rapla Keskraamatukogu ostis 24 kombineeritud auvist, 69 audiaalteavikut.

4. Raamatukoguteenused

Maakonna elanike arv vähenes 469 võrra (2012. aastal 36 482 ja 2013. aastal 36 013). Raamatukoguteenuseid kasutab maakonna elanikest 38%.

Uusi teenuseid 2013. aastal ei lisandunud ja lugejate rahuloluuringuid ei tehtud.

Lisateenust pakub Hagudi raamatukogu, kus osutatakse vastavalt Rapla valla ja Eesti Posti vahel sõlmitud lepingule postiteenuseid. Juhataja Maret Aavik nendib, et sellega peaks lisakohustused piirduma, vastasel korral hakkaks kõrvaltegevused segama põhitööd.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Maaraamatukogude hinnangul on AIP-i kasutamine vähenenud. Põhjuseks järjest rohkem internetiühendusega arvuteid kodudes. Samas on suurenenud isikliku arvutiga raamatukogus töötavate klientide hulk. Raamatukogutöötaja abi vajatakse arvuti kasutamisel ja teabe leidmisel. AIP-e kasutati aktiivselt kohalike omavalitsuste valimistel (14 raamatukogu). ID- kaardi kasutamist võimaldatakse kõigis raamatukogudes.

Rapla Keskraamatukogus on avalikkusele kasutada 5 arvutit. Aastas kokku oli kasutajaid 4746, neist lapsi 546. Kasutajate arv eelmise aastaga võrreldes suurenes 361 võrra, kuid samas lastest kasutajate arv, mis oli aasta tagasi 1069, vähenes 519 võrra. Tihti sooviti teenust, kus inimene printis välja dokumendi või formulari, allkirjastas selle ja palus skanneerida, ning oma meilile saata.

4.2 Raamatukogu kasutamine

Raamatu- kogu	Lug-d 2012	Lug-d 2013	Muutu- s(+/-)	Külas- tused 2012	Külas- tused 2013	Muutus (+/-)	Virtuaal külas-d 2012	Virtuaal -külas-d 2013	Muutus(+/-)
Linna/maak onna rmtk	13774	13694	-80	242001	225359	-16642	162364	199438	+37074
Sh keskk	3367	3374	+7	47491	47300	-191	75955	98052	+22097

Raamatukogu	Laenut-d 2012	Laenut-d 2013	Muutus (+/-)
Linna/maak rmtk	404162	360194	-43968
Sh keskk	83611	80297	-3314

Maakonnas tervikuna töö põhinäitajad langesid, kuid võrreldes eelmise aastaga on miinused väiksemad. Kui 2011. ja 2012. aasta võrdluses vähenes lugejate arv 558 võrra siis 2012. ja 2013. aasta võrdluses oli see arv 80.

Võrreldes 2012. aastaga suurenes 2013. aastal kasutajate arv kaheksas, külastuse arv üheksas ja laenutuste arv ainult neljas raamatukogus. Maaraamatukogud toovad oma aruannetes välja, et laenutuste kahanemine on tingitud uute raamatute vähenenud juurdetulekust, teavik on oluliselt kallinenud, kuid komplekteerimisummad eelarvetes ei ole suurenenud. Näiteks Märjamaa Valla Raamatukogu soetas võrreldes 2012. aastaga 385 eksemplari võrra vähem raamatuid, so 11%. Maakonna 11 raamatukogul kasvas võrreldes eelmise aastaga perioodika laenutuste arv, kuna hinnatõusude tõttu enam ajalehti ja ajakirju koju ei tellita.

Rapla Keskraamatukogus lugejate arv võrreldes 2012. aastaga stabiliseerus. Teeninduspiirkonna elaniku kohta oli 7 külastust ja 12 laenutust, maakonna keskmised olid vastavalt 6,2 külastust ja 10 laenutust.

Laenutuste vähenemine 3314 võrra, ehk 4%, näitab, et laenutuste langus jäi samale tasemele võrreldes 2012. aastaga. 78 812-st kojulaenutustest 62% moodustas ilu- ja lastekirjandus. Maakonna 7347-st võõrkeelse kirjanduse laenutustest tehti 3555 (48%) Rapla Keskraamatukogust. Kogu ringlus oli 0,9. Päevas oli keskmiselt 163 külastust ja 276 laenutust.

Probleemiks on osutunud Eesti Posti kandepoliitika Raplamaal, ajakirjandus jõuab raamatukogudesse hilja.

Koduteeninduse korraldamist on märkinud 21 raamatukogu. Hästi toimib koduteenindus Kohila vallas, kus sotsiaaltöötaja tuleb raamatukokku ja viib soovitud raamatud lugejatele. Valdavalt teevad koduteenindust raamatukogutöötajad, pereliikmed või vabatahtlikud. Raamatukogude eelarvetes ei ole ette nähtud summasid koduteeninduse läbiviimiseks ja raamatukoguhoidjad ei julge seda reklaamida. Vahastu raamatukogu aruandest: „Koduteenindust pole korraldatud, kuna puudub transpordivahend, millega liikuda piirkonna kaugematesse kohtadesse”.

Raamatukogude vaheline laenutus (RVL)

16 raamatukogu toob välja, et RVL toimub suures mahus maakonna keskraamatukoguga. Enam laenutatakse võõrkeelset ja teaduskirjandust. Tegemist on töömahuka teenusega, sest otsitakse tasuta võimalusi, sageli kasutatakse vabatahtlike kogukonnaliikmete abi.

2013. aastal laenutati keskraamatukogust välja 2455 teavikut, keskraamatukogu tellis oma lugejate jaoks 81 teavikut teadusraamatukogudest ja teistest meie maakonna raamatukogudest.

Virtuaalkülastuste kasv aastate lõikes on olnud prognoositav: 2010. aastal 105 575 ja 2013. aastal 199 438. Raamatukogu kodulehe või ajaveebi kaudu on kasutajatele otsetee URRAMI e-kataloogi, ESTER-isse, DIGAR-isse, ISE-sse. Samuti on lingid Riigiportaali, Riigi Teatajasse, arhiivide kodulehtedele, erinevaid autoreid ja raamatuid tutvustavatele kodulehtedele.

[Lelle raamatukogu](#) on oma blogis välja toonud järgmised **Andmebaasid ja e-kogud**.

[Arkaadia - lasteluule andmebaas](#)

[Berta - Eesti rahvakalendri tähtpäevad](#)

[DEA - Digiteeritud eesti ajalehed \(1821-1944\)](#)

[DIGAR - Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv](#)

[Eesti rahvaluule andmebaasid](#)

[Eesti statistika andmebaas](#)

[Eesti teatri lavastuste andmebaas](#)

[EEVA - Eesti vanema kirjanduse digitaalne tekstikogu](#)

[FIS - Filmiarhiivi infosüsteem](#)

[ISE - Eesti artiklite andmebaas](#)

[Kodulugu - kodulooportaal](#)

[Riigi Teataja - Eesti õigusaktide täistekstandmebaas](#)

Näiteid maakonna raamatukogude ajaveebidest:

[Kabala raamatukogu](#)

[Käru raamatukogu](#)

[Kaiu raamatukogu](#)

[Vahastu Raamatukogu](#)

Kodulehe külastamisele aitab kaasa kogutud koduloolise materjali eksponeerimine, hea näide on [Eidapere raamatukogu](#) koduleht.

Valiku tegemisel lähtutakse kasutajate vajadustest ja huvidest.

Rapla Keskraamatukogu virtuaalkülastuste arv tõusis 22%, keskmiselt ligi 270 külastust päevas. [Kodulehel](#) on kättesaadavad andmebaasid, veebituur raamatukogu tutvustamiseks, virtuaalnäitused „Uku Masing 100“ ja „Noppeid ettevõtlusest Raplamaal“, [pildiline kokkuvõtte](#) 2013. aasta raamatukogu sündmustest jm.

4.3 Lasteteenindus:

Raamatu- kogu	Lug-d 2012	Lug- d 2013	Muutu s(+/-)	Külast -d 2012	Külast- d 2013	Muutu s(+/-)	Virtua al külas- d 2012	Virtua alkülas -d 2013	Muut us(+/-)
Linna/ma ak rmtk	3410	3253	-157	65401	61574	-3827	-	-	
Sh keskk	605	588	-17	8207	7897	-310	-	-	

Raamatukogu	Laenut-d 2012	Laenut-d 2013	Muutus (+/-)
Linna/maak rmtk	43577	40953	-2624
Sh keskk	6835	6779	-56

Lasteeninduses töö põhinäitajad jätkasid vähenemist, kuid 2011. ja 2012. aasta võrdluses olid miinused väiksemad. Eriti tugevalt vähenes miinus laenutuste arvus. 2011 ja 2012 võrdluses oli -4724, siis 2012 ja 2013 võrdluses -2624. Kas saab järeldada, et laste huvi lugemise vastu on kasvamas?

Rapla Keskraamatukogu külastajatest moodustasid lapsed 17%, laenutuste üldarvust kuulub lastele 8,6%. Iga lapse külastuse kohta tuleb 0,79 laenutust. Laste külastused on vähenenud eelmise aastaga võrreldes 310 võrra ja väike langus -56 on laenutuste arvus.

Raamatukogudel maal on tähtis koht kultuurikandjana ja külarahva kooskämiskohana. Lastele meeldib raamatukogus aega veeta, seal mängitakse lauamänge, vaadatakse filme, käiakse internetis, joonistatakse (Purku, Eidapere).

Head koostööd tehti kohaliku kooli ja lasteaiaga Kivi- Vigalas, Kehtnas, Kabalas, Kaius, Järvakandis, Kärus, Purkus, Raikkülas, Valgus, Valtus, Hagudis, Juurus ning Kohilas ja Märjamaal.

Koolides ja lasteaiades toimusid raamatukogutunnid, ettelugemised, raamatu- ja joonistusnäitused, tutvustati uudiskirjandust ja erinevaid andmekogusid, viidi läbi kirjanduslikke viktoriine, mängu ja karnevale, meisterdati, tähistati emakeele-, ettelugemis- ja lasteraamatupäeva. Lastega kohtusid kirjanikud Jaanus Vaiksoo Juurus, Andrus Kivirähk, Eve–Hele Sits, Tiina Kilkson Kehtnas ja Valtus, Margit Saluste Järvakandis, Contra Hagudis ja Märjamaal, Ilmar Tomusk Märjamaal. Kohila ja Rapla raamatukogu külastasid kirjanike tuuri raames Wimberg, K.B. Väljamäe ja Mati Soomre ning Lastekirjanduse Keskuse 80. sünnipäeva tähistati koos Piret Raua ja Ilmar Tomuskiga.

Kirjanduslikud viktoriinid toimusid Kivi-Vigalas ja Valtus, kirjanduslik karneval viidi läbi Hagudis lastekirjanduspäeval ning Järvakandis koostöös kooli ja kultuurimajaga. Traditsiooniliselt toimusid Kehtna valla kirjanduspäevad, mille raames valmis igale lasteaiast kooli minevale mudilasele värviraamat, mis sisaldab 3.-4. klasside õpilaste luulevõistluse „Olen peatselt koolilaps“ esiletõstetud tekste. Jätkuvalt toimus Märjamaal parimate lugejate pidu „Tingel-Tangel“ ja Jutupliiatsi päevad ning muinasjutuhommikud Piret Kuke juhtimisel koos meisterdamisega, Kabalas oli heategevusüritus „Raamat jõuluvanalt“.

Maakondlikus kirjandusmängus osalesid Hagudi, Kohila, Kärü, Märjamaa, Valgu, Valtu ja Rapla piirkonna lapsed. Võitis Märjamaa võistkond, kes esindas Rapla maakonda üle-eestilises mängus, teine oli Kohila, kolmas Kärü võistkond.

Märjamaal etendati lastemuusikali „Pöial-Liisi“ eelkoolialiste laste lauluringi esitluses, osaleti Eesti Lastekirjanduse Keskuse korraldatud üle-eestilises kirjandusmängus ja ettelugemisvõistlusel, tehti head koostööd Märjamaa Muusika- ja Kunstikooliga. Laste kunstitöid eksponeeriti näitustel raamatukogu galeriis, huvitavad olid vitriininäitused Märjamaa Gümnaasiumi poiste puidu- ja metallitöödest läbi aegade.

Kohilas esitleti Kohila Vallavalitsuse eestvedamisel kodukandiaabitsat „Linnulennul üle kodu“, sisustati laste vaheaega ettevõtmisega „Kevadine koolivaheaeg raamatukogus“, kus loeti erinevate maade muinasjutte ja tutvustati nende kombeid. Koostöös kooliga toimus esimest korda ööraamatukogu, mis äratas lastes lugemishuvi ja tõi juurde uusi lugejaid. Tehti koostööd Nukuteatriga, näitleja Tiina Tõnis ja õpitubade juhendaja Margit Ring esitasid lavastuse „Memme musi“.

Rapla valla raamatukogud premeerisid ühiselt oma tublisid lugejaid lapsi väljasõiduga Rakverre.

Rapla Keskraamatukogu lastetöö 2013. aastal hoogustus. Traditsiooniliste tegevuste kõrval oli uueks algatuseks ürituste sari algklassiõpilastele „Loe ja meisterda“, mida korraldati koos Imepuu Õpitoaga ja „Suvelugemine 2013“.

„Suvelugemine 2013“ projektis valisid lastetöötajad eri vanusele soovitatavad raamatud, töötasid välja küsitlus- ja tagasisidelehed, passid, pitsatid. Tutvustasid kavandatavat koolides, kujundasid reklaamid. Valimikku kuulus 86 lasteraamatut, mille kaanepiltidega kujundati raamatupuu. Kõige menukamad raamatud olid I. Tomuski, M. Widmarki ja S. Nordqvisti raamatud. Lõpuüritust aitas sisustada O/Ü Elamuspank geoseiklusmänguga. Keskraamatukogu projektis „Suvelugemine 2013“ osalesid lapsed ka Alust, Hagudist, Valtust, Järvakandist ja Kabalast.

2013. aasta nimetamisväärsamad sündmused olid veel Eesti Lastekirjanduse Keskuse algatatud õpilaste kirjandusmäng, Tartu Paberimuuseumi korraldatud meisterdamise õpituba ja ettelugemised Rapla laulustuudio mudilaskoorile. Huvitavamad näitused lastele olid „Arhitektuur paberis ja paberist“, kunstikonkursi „Minu klaas“ paremad tööd, ning Kehtna ja Märjamaa kunstikoolide õpilaste tööde näitused.

4.4 Raamatukogu kultuurikeskusena

Raamatukogu nimi	Näitused/virtuaalnäitused, väljapanekud	Üritused	Üritustel osalenute arv
Alu raamatukogu	28	61	389
Eidapere raamatukogu	15	3	40
Hageri raamatukogu	11	2	18
Hagudi raamatukogu	11	8	103
Ingliste raamatukogu	3	2	18
Juuru raamatukogu	21	6	54
Järlepa raamatukogu	0	42	694
Järvakandi raamatukogu	35	17	292

Kabala raamatukogu	43	27	478
Kaiu raamatukogu	28	13	149
Keava raamatukogu	16	3	32
Kehtna raamatukogu	36	27	459
Kivi-Vigala raamatukogu	19	9	186
Kodila raamatukogu	16	6	201
Kohila raamatukogu	54	32	1060
Kuimetsa raamatukogu	12	5	30
Kuusiku raamatukogu	7	15	190
Käru raamatukogu	20	20	265
Lelle külaraamatukogu	20	4	160
Märjamaa raamatukogu	211	67	1803
Purku raamatukogu	8	5	82
Raikküla raamatukogu	12	3	26
Vahastu raamatukogu	29	12	223
Valtu raamatukogu	45	13	267
Vana-Vigala raamatukogu	18	10	133
Rapla Keskraamatukogu	112	66	2309
Kokku 2013	820	432	9629
Kokku 2012	799	387	7995

Raamatukogu roll kogukonna seltsielus on kasvanud, seda näitab üritustes osalejate arvu suurenemine 2010. aastal 8022 ja 2013. aastal 9629. Ligi 70% üritustest on suunatud lastele.

Näituste ja ürituste osas tehakse koostööd kohalike kunstike ja loovisikutega. Näiteks Kabala raamatukogu nimetab maakonnas tuntud loovisikuid: Tarvo Aro Mett, Moyo Eivas, Avo Päädam. Raplamaa kirjanik Avo Kull käis kohtumas lugejatega 8 raamatukogus. Regulaarsed on uudiskirjanduse väljapanekud, neid tehakse kõigis raamatukogudes ning virtuaalsed ülevaated, mis on kättesaadavad raamatukogu veebiväljundis. Populaarseks on saanud "Laenutuste TOP 100" väljapanekud, kus raamatud leiavad kiiresti uue lugeja.

Hageri raamatukogu aruandest: "...Hageri kihelkonnapäevade raames korraldasime muuseumiga koostöös näituse „Kodukoht Hageri“. Juuru raamatukogu on aastaid teinud koostööd Mahtra Talurahvamuseumiga näituste ja ürituste korraldamisel. Kohila raamatukogu: „Tänavu tehti näituste koostamisel tihedat koostööd Kohila valla allasutuste ja kodukandi kunstnikega. Hageri kihelkonnapäevadeks valmis

virtuaalnäitus „Hageri kihelkond kirjasõnas“. Järlepa raamatukogus käib koos eakate kirjanduslik õpiring ja samas tegutseb külarahva teatriring.

Järvakandi raamatukogu: „Ettevõtmisi korraldame erinevatele vanuserühmadele lähtudes riigi- ja kirjandustähtpäevadest ning aktuaalsetest kultuurisündmustest. Välja on kujunenud mõned traditsioonilised üritused. Näiteks võiks tuua Põhjamaade raamatunädala videvikutunni, mida oleme järjepidevalt läbi viinud alates 1999. aastast. N-klubi korraldab tihti üritusi, mis on mõeldud ka laiemale publikule. Kunstisaali näitustest tõstaks esile Naiskodukaitse fotonäituse „Triibuseelikust digilaiguni“ mille juures oli ka tikitud sõlgede väljapanek. Suve algul toimus klaasikunstringi hooaja ülevaatenäitus“.

Kehtna raamatukogu: „Piirkonna raamatusõbrad said võimaluse kohtuda kirjaniku ja ajakirjaniku Aita Kivi ning Andrus Kivirähkiga, kirjaniku ja kunstniku Marje Ernitsaga. Külas käisid kohalik luuletaja Colleen Midell, aiandusspetsialist Mariann Roosla, pastor Tauno Kibur, loodusajakirjanik ja koolitaja Kristel Vilbaste ning pärimuse talletaja, muusik, koolitaja-nõustaja Mikk Sarv.

Aastate jooksul on raamatukogudel välja kujunenud traditsioonilised üritused (Kehtna valla kirjanduspäevad, Rapla valla lasteprojekt, ettelugemispäev, raamatukogupäevade üritused, TÕN-i nädal jne.) ja neile on lisandumas uusi, näiteks Kohila raamatukogus toimunud kodukandiaabitsa pidu ja emakeelepäeva tähistamisest on välja kasvamas uued traditsioonid.

Rapla Keskraamatukogus olid aktuaalsed Andres Ehinile pühendatud pingi loomisega seonduvad arutelud ning pingikobara avamine kevadel ja raamatukogu sünnipäeva tähistamine sügisel. Pingikobar avati 30. aprillil, Ly Ehini sünnipäeval. Samas esitleti Kristiina Ehini Rapla ainelist teost „Paleontoloogi päevaraamat“. Suvel ja sügisel peeti pinkidel iga kuu esimesel kolmapäeval luulelõunaid (6 korda). Luulelõunaid juhtis Ly Ehin ning seal loeti valdavalt Andres Ehini loomingut ja tema tõlkeid.

Rapla Keskraamatukogu tähistas oktoobris asutuse 110. sünnipäeva. Selleks puhuks valmistas bibliograaf Urve Ellandi elektroonilise lühiülevaate asutuse ajaloo ja raamatukoguhoidjad õppisid selgeks R. Thomase näidendi „Kaheksa armastavat naist“, mida esitati maakonnas kokku kaheksal korral.

Traditsioonilised sündmused: vabariigi aastapäeva puhul Eesti Euroopast vaadates – Ivari Padar, emakeelepäeval Teatrikuu ja keelepäev – Tõnis Mägi, koduloopäeval Raplamaa mõisad – Valdo Praust. Kirjandusest huvituvale vanale põlvkonnale toimusid ettelugemised Rapla hooldekeskuses.

Üheks ürituste sarjaks olid Tšehhovi lugemise õhtud, mille eestvedaja oli harrastusnäitejuht Arvo Treimaa.

Raamatuesitlused: „Königsbergi naised“, mille tõlkijal Anne Rekkarol on raamatu teemaga isklik kokkupuude, ja Avo Kulli „Reporter“, mille tegevuse aluseks Rapla ajalehes toimunud sündmused.

Huvitav koostöö oli Adamson Ericu muuseumiga, kelle korraldatud näitus „Kiilid tantsivad taevas“ hõlmas Andres Ehini haikuluule kajastusi Jaapani kunstnike töödes. Ühingu „Ars orientalis“ esindajad Taimi Paves ja Kersti Koll jutustasid jaapani pintslimaalist ja näituse koostamise tagapõhjust.

Kunstinäitusi oli aasta jooksul 26, neist 8 olid suured saalinäitused.

4.5 Raamatukogu koolituskeskusena

Raamatukogu	Rühmakoolit. arv		Osalejate arv		Individuaalkoolit. arv		Osalejate arv	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Alu raamatukogu	15	14	142	143	29	29	29	29
Eidapere raamatukogu	2	2	15	15	9	9	9	9
Hageri raamatukogu	3	6	38	65	9	9	12	11
Hagudi raamatukogu	7	5	88	60	42	39	42	39
Ingliste raamatukogu	1	2	26	16	1	1	4	2
Juuru raamatukogu	2	2	28	26	16	14	18	16
Järlepa raamatukogu	2	4	16	22	4	4	6	6
Järvakandi raamatukogu	4	3	32	29	59	42	59	42
Kabala raamatukogu	12	8	108	80	60	40	60	40
Kaiu raamatukogu	3	2	30	12	20	20	20	20
Keava raamatukogu	2	2	10	12	5	4	9	7
Kehtna raamatukogu	0	0	0	0	39	33	44	35
Kivi-Vigala raamatukogu	9	8	63	61	14	13	16	17
Kodila raamatukogu	1	1	5	8	28	24	28	24
Kohila raamatukogu	16	41	16	775	12	36	12	36
Kuimetsa raamatukogu	1	2	25	28	8	4	8	4
Kuusiku raamatukogu	3	3	24	24	7	7	8	8
Käru raamatukogu	10	12	98	96	80	96	86	102
Lelle külaraamatukogu	2	1	18	9	4	5	4	5
Märjamaa raamatukogu	28	32	315	295	45	48	45	48
Purku raamatukogu	2	1	13	8	10	9	10	9
Raikküla raamatukogu	0	2	0	17	23	20	26	22
Vahastu raamatukogu	0	0	0	0	20	16	20	16
Valtu raamatukogu	1	1	12	18	8	9	17	19
Vana-Vigala raamatukogu	3	4	16	28	15	12	15	12
Rapla	7	22	120	705	18	21	20	25

Keskraamatukogu								
Kokku	136	229	1582	2552	585	564	627	603

Võrreldes nelja aasta lõikes kasutajakoolitust saab kokkuvõtvalt välja tuua individuaalkoolitustel osalejate vähenemist (2010. aastal 799 ja 2013. aastal 603), kasvanud on rühmakoolitustel osalejate arv (2010. aastal 1813 ja 2013. aastal 2552).

Peamiseks rühmakoolituse sihtrühmaks olid õpilased. Kasvanud on koolitavate arv, sest uutesse õppekavadesse on sisse toodud raamatukogutunnid ja koolid pöörduvad nende korraldamiseks raamatukogude poole. Läbivateks teemadeks rühmakoolitustel on avaliku lugejaprogrammi kasutamine, raamatukogu veebilehe tutvustamine, otsingu tegemine andmebaasides jne.

Individuaalkoolitustel on valdav sihtgrupp vanemaealine inimene. Vajatakse abi ja nõu ID-kaardi kasutamisel, digiallkirjastamisel, sertifikaatide uuendamisel, internetipankades ja e-riigis toimetamiseks. Individuaalkoolitustel on tekkinud nõudlus Facebooki ning tahvelarvutite nõustamise ja õppe osas.

Raamatukoguhoidjate professionaalsus koolituste läbiviimisel on erinev ja seda on näha tabelist.

Rapla Keskraamatukogu spetsialistid käisid Kohila Gümnaasiumis ja Rapla Ühisgümnaasiumis pedagoogide õppepäevadel rääkimas väärkirjandusest lastele ja noortele. Uut ja head raamatut tutvustati Kohila lasteaednikele.

Kasutajakoolitus toimub põhiliselt kooliõpilastele. Pärast septembris koolidega toimunud nõupidamisi suurenes järsult rühmakoolituste arv. Algklassilastele tutvustati raamatukogu kasutamise üldisi reegleid ja näidati raamatukogu veebilehte, põhikooli õpilastele selgitati otsinguvõimalusi andmebaasides.

4.6 Raamatukoguteenuse turundus

Maaraamatukogud kasutavad turunduskanalitena tasuta pakutavaid võimalusi.

22 raamatukogul on koduleht või ajaveeb, millele on viide omavalitsuse kodulehel ja raamatukoguga koostööd tegevate institutsioonide kodulehtedel. Raamatukogude veebiväljundis leiab infot raamatukoguteenuste ja kogukonnas toimuva (üritused, teated jne.) kohta. Kehtna raamatukogu aruanne võtab kokku: „Reklaami suuremate ürituste toimumisest saadame tutvustamiseks klubisse, põhikooli, noortekeskusesse, naaberraamatukogudesse, viime ülesriputamiseks vallamajja ja paneme välja kohalikele infotahvlitele, saadame e-kirja teel kutsed raamatukogu endistele töötajatele ning aktiivsematele lugejatele“.

Juuru ja Märjamaa Valla Raamatukogul valmis teenuseid tutvustav voldik. Kohila raamatukogul valmisid raamatukoguhooone kujutisega ja uudse lahendusega savikruusid, raamatukogupäevadeks telliti kotid ja lastele järjehoidjad.

Üha rohkem raamatukogusid on hakanud reklaamima ja suhtlema kasutajatega sotsiaalvõrgustikes. Sotsiaalmeedias antakse teada raamatukogusse saabunud uudiskirjandusest ja toimib soovitus/arutus lugejalt lugejale.

Kohila Raamatukogu aruandest: „...teenuseid tutvustatakse facebookis ja ajaveebis aadressil <http://www.kohilaraamat.blogspot.com>. Facebookis saab organisatsioon ennast märgatavaks teha ja pidada dialoogi kasutajatega“. Järvakandi Raamatukogu: „...peamised kanalid raamatukoguteenuste tutvustamiseks on ajaveeb <http://jarvakandirk.blogspot.com/> ja facebook“.

Käru Raamatukogu haldab veebipäevikut ”Käru Raamatukogu ajas ja ruumis”, Memmeklubi pildiblogi ning Kerro perekubi veebilehte ja pildialbumeid.

Raamatukoguhoidjad on märkinud, et kodulehe pidevalt heal tasemel hoidmine ja suhtlemine lugejatega sotsiaalmeedias on aeganõudev ja eeldab töötaja pidevat valmisolekut.

Rapla Keskraamatukogul on facebooki konto üle 300 huvilisega. Tulemas olevatest üritustest ja näitustest ilmus info veebilehel ja 2 korda kuus valla ajalehes Rapla Teataja. 2013. aastal oli artikleid ja sõnumeid raamatukogu tegevusest Videvikus, Maalehes, Raamatukogus ja maakonna ajalehes Raplamaa Sõnumid. Kokku on raamatukogu kohta kirjeldatud 21 artiklit. ERR kajastas Rapla Keskraamatukogu sündmusi ja seisukohti viiel korral nii Vikerraadios kui ETV kanalitel. Kesk-Eesti korrespondent Olev Kengilt pärineb kiitev hinnang raamatukoguga koostöö kohta. Raamatukogupäevade ajal olid teenindamas vallavanem Ilvi Pere ja kirjanik Avo Kull.

2013. aastal oli eriliseks raamatukogu PR töö väljundiks näidendi esitamine. Olulisemate ürituste puhul kujundatakse flaiier. Juubeli puhul muudeti raamatukogu koti kujundust ja kingiti kott sünnipäevakülalistele.

Suuremad Rapla Keskraamatukogu üritused kajastatakse maakonna kultuurikalendris.

4.7 Bibliograafia- ja infotöö

Kivi-Vigala aruandest: „Aruandeaastal on meie kogule lisandunud ajaloolist materjali nii sõnas kui pildis. Huvitava ülevaate Jädivere kooli ajaloost koostas kohalik ajaloo huviga inimene Heino Aosaar. Selle materjali andis ta üle ka raamatukogule täiendamaks meie koduloolise materjali kogu“.

Rapla Keskraamatukogu kodulehel avaldati nimestik „Raplamaa kirjarahvas“. Veebilehel jätkus uuema kodulookirjanduse tutvustamine ning kättesaadav oli jooksva aasta Raplamaa kodulooliste tähtpäevade kalender.

Rapla Keskraamatukogu bibliograaf osales MTÜ Koduloolane korraldatud Raplamaa õpilaste kodu-uurimiskonkursi hindamiskomisjoni töös.

4.7.1 Andmebaaside loomine

Uusi andmebaase 2013. aastal ei loodud. Urrami koduloolist andmebaasi täiendasid kirjetega Rapla Keskraamatukogu 1224, Järvakandi 178, Kohila 59 ja Märjamaa 5.

4.7.2 Infopäringud

Infopäringuid registreeriti 11 527 (2012. aastal 12 324). Võrreldes eelmise aastaga on see arv langenud 797 võrra. Päringuid registreeritakse jooksvalt programmis.

Tuuakse välja, et suuremas osas on päringud seotud õpilaste (nii põhikooli kui gümnaasiumi) õppetööga, samuti kõrgkoolis õppijate uurimisteedega.

2013. aastal tehti rohkesti päringuid transporditeenuste kohta.

Rapla Keskraamatukogu päringute arv 2013. aastal oli 913, 2012. aastal 898 s.t. 15 võrra enam. Näiteid: reisiinfo erinevate riikide kohta, punkliikumine, Rapla maakonna malevõistluste kajastamine ajakirjanduses, kolhoosi ajalugu jt. Otsida tuli ka kindlat inimese fotot kohalikus ajalehes, Lau küla kolhoosnike kirja Stalinile, infot 1972. aasta õpilasmaleva rühma kohta (kahe viimatinimetatu puhul sai kasutatud Eesti Rahvusraamatukogu abi).

4.7.3 Trükised ja veebiväljaanded

Järvakandi raamatukogul valmis koostöös Enno Alliksaare ja koduloo uurija Einvald Nõulikuga raamat „Järvakandi läbi sajandite III“.

Rapla Keskraamatukogu bibliograaf osales 2013. a kohalike omavalitsuste valimistega seotud saitide kogumisel Rahvusraamatukogu Eesti Veebiarhiivi tarbeks. Lastetöötajad koostavad kord aastas koostöös IT-spetsialistiga „Hea raamatu“ soovitusnimestiku, mis on saadaval voldikuna ja veebis raamatukogu lastelehel.

Aare Koduvideostuudio vahendusel valmis filmimaterjal viiest 2013. aastal raamatukogus toimunud sündmusest, sh V koduloo päevast, mis oli pühendatud Raplamaa mõisatele.

Kokkuvõte

Järgnevatel aastatel jätkuvad maakonna omavalitsustes struktuurireformid, moodustatakse valla keskraamatukogusid ja iseseisvad külaraamatukogud jätkavad haruraamatukogudena, väikeste teeninduspiirkondadega raamatukogude koosseis väheneb, mis toob kaasa lahtiolekuaegade lühenemise.

Kaiu valla Vahastu raamatukogu juhataja: „Jätkuvalt teeb muret väike eelarve ja madal töötasu, mis hakkab järjest enam mõjutama motivatsiooni“

Raamatukoguteenuste kvaliteet, pakutavate teenuste maht ja kättesaadavus on maakonna omavalitsustes väga erinev. Maaraamatukogude infotehnoloogiline infrastruktuur (võrguseadmed, töökohaarvutid jne.) teevad e-raamatukogu ja e-teenuste kasutamise ebamugavaks, sest IT tehnilised uuendused ei jõua raamatukogudesse piisavalt kiiresti ja raamatukogutöötajad ei ole alati valmis nendega töötama.

Maakonnas võib raamatukogude ja raamatukoguhoidjate koostööd RVL-i, teavikute tellimise, info liikumise, erialase koolituse osas hinnata hästi toimivaks.

Rapla Keskraamatukogu viidi läbi küsitlus raamatukogu lahtiolekuaegade osas suvekuudel.

2013. aastal oli suur rõhuasetus turundusel, mida tingis asutuse juubeliaasta. Tehti tihedat koostööd kolmanda sektoriga. ERR kajastas mitmel korral raamatukogu tegemisi meedias.

2014. aastal on kavas uurida koos sotsiaaltöötajatega raamatukogu koduteeninduse vajadust. Majandusressursside kasv lubab planeerida Andres Ehini nimelise pingikobaraga seotud haljastusprojekti teostamist.

Koostajad: Katrin Niklus, Tiina Talvet, Kaja Tammar, Kristel Murel, Urve Ellandi, Õie Paaslepp

Direktor

Allkiri...../Nimi/ Õie Paaslepp